

เกร็ดกฎหมายน่าสนใจ ธนาकारเจ้าหนี้นำเงินจากบัญชีกองทุนบำเหน็จ พนักงานของบริษัทลูกหนี้มาหักกับบัญชีสินเชื่อของลูกค้าหนี้ได้หรือไม่

โดยนางทัศนพร จินันทุยา

นิติกรชำนาญการพิเศษ กองฟื้นฟูกิจการของลูกค้าหนี้

สืบเนื่องจากสายการบินแห่งหนึ่งเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูกิจการ เป็นคดีแรกที่มีเจ้าหนี้มากที่สุดในการ
ประวัติการณ์ ยอดหนี้สูงระดับหลายแสนล้านบาท บรรดาเจ้าหนี้สถาบันการเงินหลายแห่งใช้สิทธิ
หักกลบลบหนี้ โดยนำเงินในบัญชีเงินฝากมาหักหนี้ ซึ่งเป็นไปตามข้อตกลงในสัญญากู้เงินหรือ
ขอสินเชื่อประเภทต่างๆ แต่ปรากฏว่ามีบางบัญชีที่ถูกนำมาหักหนี้ เป็นบัญชีกองทุนบำเหน็จพนักงานบริษัท
มียอดเงินหลายสิบล้านบางบัญชีมียอดสูงถึงพันล้านบาท

บัญชีกองทุนบำเหน็จพนักงานบริษัท เป็นกองทุนที่บริษัทจัดให้มีขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรีตั้งแต่
ปี ๒๕๑๖ ตั้งแต่ครั้งยังเป็นรัฐวิสาหกิจ โดยมีวัตถุประสงค์ให้มีการออมเงินไว้สำหรับพนักงาน
ที่เกษียณหรือพ้นสภาพจากการเป็นพนักงาน ให้แยกบัญชีกองทุนออกจากบัญชีของรัฐวิสาหกิจ
บริษัทต้องจ่ายเงินสมทบเข้าบัญชีกองทุนในอัตราร้อยละ ๑๐ ของเงินเดือนหรือค่าจ้างของพนักงานลูกจ้าง
ที่มีสิทธิได้รับเมื่อออกจากงาน เงินจะนำไปใช้ในการประกอบกิจการปกติไม่ได้ และจะนำไปลงทุนหรือหา
ผลประโยชน์ได้เฉพาะที่กำหนดไว้ในระเบียบ

เป็นที่ทราบกันอยู่ทั่วไปว่าในช่วงเวลาดังกล่าวเกิดสถานการณ์โรคระบาด ธุรกิจหลายประเภทได้รับ
ผลกระทบ โดยเฉพาะธุรกิจสายการบินที่ต้องหยุดบินทำให้ไม่มีรายได้ การลดพนักงานลดรายจ่ายจึงเป็น
มาตรการหนึ่งในแผนการดำเนินธุรกิจให้อยู่รอด พนักงานจำนวนมากสมัครใจออกโดยหวังจะได้เงินบำเหน็จ
ไปเป็นต้นทุนในการดำเนินชีวิตต่อในช่วงนั้น แต่เมื่อเงินในบัญชีกองทุนบำเหน็จพนักงานถูกธนาकारเจ้าหนี้
นำไปหักหนี้แล้ว ย่อมเกิดเป็นปัญหาใหญ่สำหรับบริษัทและพนักงานจำนวนมากที่ต้องได้รับผลกระทบ

ผู้ทำแผนฟื้นฟูกิจการของบริษัทสายการบินจึงมายื่นคำร้องต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ขอให้ออก
หนังสือทวงหนี้ให้ธนาकारเจ้าหนี้คืนเงินเข้าบัญชี เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จึงดำเนินการทวงหนี้ตาม
พระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๕๔๓ มาตรา ๙๐/๓๙ ธนาकारเจ้าหนี้ปฏิเสธหนี้โดยมีข้อต่อสู้ว่า
การใช้สิทธิหักกลบลบหนี้เป็นไปตามข้อตกลงในสัญญาขอสินเชื่อ ซึ่งระบุไว้โดยชัดแจ้ง การเปิดบัญชีไม่มี
ข้อตกลงว่าไม่ให้เงินในบัญชีมาหักกับหนี้อื่นที่มีต่อธนาकार การใช้ชื่อบัญชีกองทุนบำเหน็จพนักงานบริษัท
เป็นการให้ชื่อตามความประสงค์ของลูกค้าเท่านั้น ไม่อาจถือว่ามีข้อตกลงพิเศษ มติคณะรัฐมนตรีหรือ
ระเบียบเกี่ยวกับเงินกองทุนบำเหน็จเป็นเรื่องภายในของลูกค้าหนี้ไม่ผูกพันธนาकारและไม่อาจมาลบล้างการใช้
สิทธิหักกลบลบหนี้ซึ่งเป็นสิทธิตามกฎหมาย ไม่มีหลักฐานว่าส่งมติคณะรัฐมนตรีหรือระเบียบกองทุนบำเหน็จ
ประกอบการขอเปิดบัญชี คำขอเปิดบัญชีมีมานานตั้งแต่ลูกหนี้ก่อตั้งกองทุน สูญหายหาไม่พบ

คำสั่งชั้นเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์

เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์กองฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ มีความเห็นว่า บัญชีกองทุนบำเหน็จพนักงานบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) ไม่ใช่บัญชีเพื่อใช้ในกิจการอื่น แต่มีไว้เพื่อจ่ายให้แก่พนักงานที่พ้นสภาพตามมติคณะรัฐมนตรี และตามพฤติการณ์ต้องถือว่าธนาคารทราบถึงเจตนาในการเปิดบัญชีแล้ว การนำเงินในบัญชีไปหักกลบลบหนี้ถือว่าขัดต่อเจตนาในการเปิดบัญชีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๔๑ ทั้งนี้ของธนาคาร ยังมีผู้ทำแผนยังได้แย้งเกี่ยวกับมูลหนี้ว่ายอดหนี้ไม่ถูกต้อง และมีเจ้าหนี้อื่นเจ้าหนี้โต้แย้งอยู่ และมูลหนี้อยู่ระหว่างสอบสวน จึงเป็นหนี้ที่มีข้อต่อสู้ ไม่อาจหักกลบลบหนี้ได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๔๔ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จึงออกหนังสือยืนยันหนี้ ต่อมาศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งยืนตามคำสั่งเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์

คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ชำนาญพิเศษที่ ๕๐๘๗/๒๕๖๖

เห็นว่า การจะพิจารณาว่าจะนำเงินในบัญชีเงินฝากทั้ง ๔ บัญชี ดังกล่าวมาหักกลบลบหนี้กับหนี้อื่นได้หรือไม่ นั้น จะต้องพิจารณาถึงลักษณะและสาระสำคัญของสิทธิเรียกร้องตามบัญชีดังกล่าว โดยผู้บริหารแผนนำเสนอว่าในการเปิดบัญชีเงินฝากทั้ง ๔ บัญชี นั้น ลูกหนี้ได้แสดงเจตนาแก่ผู้ร้องแล้วว่าเป็นการเปิดบัญชีตามมติคณะรัฐมนตรีเพื่อวัตถุประสงค์ในการจ่ายบำเหน็จแก่พนักงานที่ออกจากงานเท่านั้น ห้ามมิให้นำเงินฝากในบัญชีดังกล่าวไปใช้ในกิจการอื่นใดโดยลูกหนี้ส่งระเบียบของลูกหนี้ว่าด้วยกองทุนเงินบำเหน็จพนักงาน พ.ศ.๒๕๒๔ และมติคณะรัฐมนตรีไปพร้อมกับคำขอเปิดบัญชีด้วย จึงต้องถือว่าคู่สัญญาเข้าใจตรงกันว่าเป็นการเปิดบัญชีตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวที่ให้รัฐวิสาหกิจจัดตั้งกองทุนบำเหน็จพนักงานและลูกจ้างขึ้นโดยแยกบัญชีต่างหากจากบัญชีของรัฐวิสาหกิจ และจะนำเงินกองทุนไปหาผลประโยชน์อื่นนอกจากที่กระทรวงการคลังกำหนดหรือเห็นชอบไม่ได้ โดยลูกหนี้ต้องจ่ายเงินสมทบกองทุนบำเหน็จพนักงานเป็นรายเดือนในอัตราร้อยละ ๑๐ ของยอดเงินเดือนหรือค่าจ้างของพนักงานผู้มีสิทธิได้รับเงินบำเหน็จเมื่อออกจากงาน การนำเงินกองทุนบำเหน็จไปหาผลประโยชน์ให้กระทำได้ภายในขอบเขต เช่นนี้เงินในบัญชีจึงเป็นเงินที่มีการฝากไว้เพื่อประโยชน์ของพนักงานหรือลูกจ้างเมื่อออกจากงาน ทั้งเงินในบัญชีนี้จะนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินธุรกิจหรือใช้ประโยชน์อย่างอื่นไม่ได้ เมื่อพิจารณาถึงลักษณะแห่งสิทธิเรียกร้องตามบัญชีเงินฝากดังกล่าว อันเป็นสิทธิเรียกร้องเพื่อพนักงานเมื่อออกจากงาน ผู้ร้องจึงไม่มีสิทธินำเงินฝากในบัญชีกองทุนบำเหน็จพนักงานบริษัท ทั้ง ๔ บัญชีตามคำร้องไปหักกลบลบหนี้กับหนี้เงินกู้ดังกล่าวได้ เป็นการขัดกับเจตนาอันคู่กรณีได้แสดงไว้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๔๑ วรรคสอง

ข้อสังเกต

๑. คดีนี้หากพิจารณาตามข้อสัญญาตามลายลักษณ์อักษรจะมีข้อตกลงให้เจ้าหน้าที่สามารถหักกลบบทนี้กับบัญชีเงินฝากของลูกค้านี้ได้ปรากฏอยู่ในสัญญาสินเชื่อ และในบันทึกข้อตกลงต่อท้ายสัญญา แต่ข้อตกลงที่ไม่ให้นำเงินในบัญชีกองทุนบำเหน็จพนักงานมาหักกลบบทนี้ไม่มีปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร

๒. อย่างไรก็ตาม ศาลล้มละลายกลาง และศาลอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษได้วินิจฉัยโดย พิจารณาถึงลักษณะและสาระสำคัญของสิทธิเรียกร้องตามบัญชีกองทุนบำเหน็จเป็นสำคัญว่ามีลักษณะที่แตกต่างจากบัญชีเงินฝากตามปกติโดยทั่วไปและเป็นสิทธิเรียกร้องเพื่อพนักงานเมื่อออกจากงาน จึงไม่อาจนำมาหักกลบบทนี้ดังเช่นบัญชีเงินฝากอื่นๆ ทั่วไปได้ อนึ่ง คดีนี้ธนาคารใช้สิทธิหักกลบบทนี้จากบัญชีเงินฝากของลูกค้านี้ทั้งหมด ๓๗ บัญชี แต่ผู้ทำแผนโต้แย้งเฉพาะบัญชีเงินฝากกองทุนบำเหน็จพนักงานเพียง ๔ บัญชี ไม่ได้โต้แย้งการหักกลบบทนี้บัญชีอื่นๆ ด้วย คดีนี้จึงเป็นกรณีศึกษาการปรับใช้กฎหมายกับข้อเท็จจริงและพฤติการณ์แห่งคดี โดยคำนึงถึงความเป็นธรรมและผู้ที่ได้รับผลกระทบได้เป็นอย่างดี